

Република Србија

МИНИСТАРСТВО РАДА, ЗАПОШЉАВАЊА И
СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ

НАЦРТ

ЗАКОН

О ЗАШТИТНИКУ ПРАВА ДЕТЕТА

Београд, октобар 2005 године

О ЗАШТИТНИКУ ПРАВА ДЕТЕТА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом установљава се Заштитник права детета као независан државни орган који штити, прати и промовише дечја права.

Члан 2.

Под појмом детета, у смислу овог закона, подразумева се свако лице, које није навршило 18. годину живота, без обзира да ли је домаћи или страни држављанин, да ли је рођено у браку или ван брака, да ли је усвојено те да ли је под родитељским старањем или без родитељског старања.

Члан 3.

Заштитник права детета је независан и самосталан у обављању послова утврђених овим законом и нико нема права да утиче на његов рад и поступање.

У обављању послова из своје надлежности Заштитник права детета поступа на основу и у оквиру Устава, закона и других прописа и општих аката, као и ратификованих међународних уговора и општеприхваћених правила међународног права.

Члан 4.

Седиште Заштитника права детета је у Београду.

Заштитник права детета одлуком може образовати канцеларије и ван свог седишта.

Општим актом о организацији и раду стручне службе Заштитника права детета ближе се уређује обављање послова у канцеларијама.

II. ИЗБОР И ПРЕСТАНАК ФУНКЦИЈЕ

Члан 5.

Заштитника права детета бира Народна скупштина Републике Србије (у даљем тексту: Скупштина), на предлог одбора надлежног за права детета (у даљем тексту: Одбор).

Кандидата за Заштитника права детета Одбору има право да предложи свака посланичка група у Скупштини.

Предлог за избор Заштитника права детета утврђује се већином гласова од укупног броја чланова Одбора.

Пре утврђивања предлога за избор Заштитника права детета, Одбор може одлучити да одржи седницу на којој ће свим кандидатима бити омогућено да изнесу своје ставове о улози и начину остваривања функције Заштитника права детета.

Заштитник права детета се бира на време од пет година и исто лице може бити највише два пута узастопно бирано на ову функцију.

Поступак за избор Заштитника права детета започиње најкасније шест месеци пре истека мандата претходног Заштитника права детета.

Члан 6.

За Заштитника права детета може бити изабран држављанин Републике Србије који испуњава следеће услове:

1. да има високу стручну спрему;
2. да има најмање десет година искуства на пословима у раду са децом;
3. да поседује високе моралне и стручне квалитете;
4. да је својим посебним залагањем јавности познат у области промоције и заштите дечјих права.

Члан 7.

Заштитник права детета има два заменика који му помажу у обављању послова утврђених овим законом, у оквиру овлашћења која им он пренесе.

Заменике Заштитника права детета бира Скупштина, на предлог Заштитника права детета.

Заменик Заштитника права детета бира се на време од пет година и исто лице може највише два пута узастопно бити бирано на ову функцију.

За заменика Заштитника права детета може бити изабран држављанин Републике Србије који испуњава следеће услове:

1. да има високу стручну спрему од којих је један дипломирани правник;
2. да има најмање пет година искуства на пословима у раду са децом;
3. да поседује високе моралне и стручне квалитете;
4. да је својим посебним залагањем јавности познат у области промоције и заштите дечјих права.

Члан 8.

Заштитник права детета и његови заменици пре ступања на дужност полажу заклетву која гласи: «Заклињем се да ћу радити у складу са Уставом и законом, да ћу поштовати правни поредак Републике Србије и да ћу своју дужност обављати правично, часно, савесно и непристрасно у најбољем интересу све деце».

Члан 9.

Сматра се да је Заштитник права детета, односно његов заменик ступио на дужност моментом полагања заклетве.

Ако Заштитник права детета, односно његов заменик без оправданог разлога не ступи на дужност у року од 30 дана од дана полагања заклетве, сматра се да није изабран што Скупштина констатује на основу обавештења Одбора.

У случају из става 2. овог члана одмах се покреће поступак за избор новог Заштитника права детета, односно његовог заменика.

Члан 10.

Са функцијом Заштитника права детета, односно његовог заменика неспојиво је обављање друге јавне функције или професионалне делатности, као и обављање друге дужности или посла који би могао утицати на њихову самосталност и независност.

Заштитник права детета и његов заменик не могу бити чланови политичких организација.

Заштитник права детета и његови заменици имају положај функционера у смислу закона којим се уређује спречавање сукоба интереса у вршењу јавних функција и на њих се у целини примењују одредбе овог закона.

Даном ступања на дужност Заштитнику права детета, односно његовом заменику морају престати све јавне, професионалне и друге функције, односно дужности или послови које је до тада обављао, ако су супротни одредбама овог закона, као и чланство у политичким организацијама.

Члан 11.

Заштитник права детета и његов заменик не могу бити позвани на одговорност због мишљења, критике или предлога који су дали у вршењу своје функције.

Заштитник права детета и његов заменик не могу давати изјаве политичке природе.

Члан 12.

Функција Заштитника права детета престаје у следећим случајевима:

1. истеком мандата, ако не буде поново изабран;
2. смрћу;
3. оставком;
4. губитком држављанства, што се утврђује на основу акта надлежног државног органа;
5. испуњењем услова за пензију у складу са законом;

7. разрешењем.

Члан 13.

Заштитника права детета разрешава Скупштина, на предлог Одбора, или најмање једне трећине од укупног броја народних посланика.

Ако предлог за разрешење Заштитника права детета подноси Одбор, потребно је да се за његово подношење изјасни већина од укупног броја чланова Одбора.

Заштитник права детета може бити разрешен једино у следећим случајевима:

1. ако нестручно и несавесно обавља своју функцију;
2. ако обавља другу јавну функцију или професионалну делатност, ако обавља другу дужност или посао који би могао утицати на његову самосталност и независност, или ако поступа супротно закону којим се уређује спречавање сукоба интереса при вршењу јавних функција;
3. ако буде осуђен за кривично дело које га чини неподобним за обављање ове функције.

Заштитник права детета има право да се на седници Скупштине на којој се одлучује о његовом разрешењу обрати народним посланицима.

Члан 14.

Скупштина на предлог Одбора може донети одлуку о суспензији Заштитника права детета у случају:

1. ако је против њега одређен притвор;
2. ако је осуђен за кривично дело које га чини неподобним за обављање функције, а пресуда није постала правоснажна.

Скупштина ће укинути одлуку о суспензији чим престану разлози за суспензију.

Члан 15.

Одредбе о престанку функције Заштитника права детета примењују се и на његовог заменика, с тим што предлог за његово разрешење може поднети и Заштитник права детета.

Члан 16.

У случају престанка функције Заштитника права детета или његовог заменика из разлога наведених у члану 12. тач. 1. - 6. овог закона, Скупштина без расправе доноси одлуку којом констатује да су се стекли услови за престанак функције.

Правне последице престанка функције наступају од дана доношења одлуке из става 1. овог члана.

У случају престанка функције Заштитника права детета, до избора новог Заштитника права детета, ову функцију обавља заменик кога је Заштитник права детета одредио да га замењује у случају његове одсутности или спречености да обавља функцију.

Избор новог Заштитника права детета извршиће се најкасније у року од шест месеци од дана престанка функције ранијег Заштитника права детета.

III. НАДЛЕЖНОСТ

Члан 18.

Заштитник права детета је овлашћен да контролише повреде дечјих права учињене актима, радњама или нечињењем органа управе, ако се ради о повреди републичких закона, других прописа и општих аката.

Заштитник права детета је овлашћен да контролише законитост и правилност рада органа управе.

Заштитник права детета није овлашћен да контролише рад Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда, судова и јавних тужилаштава.

Члан 19.

Заштитник права детета је овлашћен да Влади поднесе иницијативу за измену или допуну закона и других прописа и општих аката, ако сматра да до повреде права деце долази због недостатка у прописима, као и да иницира доношење нових закона, других прописа и општих аката, када сматра да је то од значаја за заштиту дечјих права.

Влада је обавезна да разматра иницијативе које подноси Заштитник права детета.

Заштитник права детета је овлашћен да у поступку припреме прописа даје мишљење на предлоге закона и других прописа, ако се њима уређују питања која су од значаја за заштиту дечјих права.

Члан 20.

Заштитник права детета је овлашћен да покрене поступак пред Уставним судом за оцену уставности и законитости закона, других прописа и општих аката којима се уређују питања која се односе на заштиту дечјих права.

Члан 21.

Заштитник права детета је овлашћен да јавно препоручи разрешење функционера који је одговоран за повреду дечјих права, односно да иницира покретање дисциплинског поступка против запосленог у органу управе који је непосредно одговоран за учињену повреду и то ако из поновљеног понашања функционера или запосленог произилази намера да одбијају сарадњу са

Ако нађе да у радњама функционера или запосленог у органу управе има елемената кривичног или другог кажњивог дела, Заштитник права детета је овлашћен да надлежном органу поднесе захтев, односно пријаву за покретање кривичног, прекршајног или другог одговарајућег поступка.

Члан 22.

Органи управе имају обавезу да сарађују са Заштитником права детета и да му омогуће приступ просторијама и ставе на располагање све податке којима располажу, а који су од значаја за поступак који води односно за остварење циља његовог превентивног деловања, без обзира на степен њихове тајности, осим кад је то у супротности са законом.

Заштитник права детета има право да обави разговор са сваким запосленим у органу управе када је то од значаја за поступак који води.

Заштитник права детета има право неограниченог приступа и увида у начин остваривања бриге о деци која бораве, или су привремено смештена код физичких или правних лица, или су лишена слободе, а на основу посебних прописа.

О обављеном увиду у начин остваривања бриге о деци саставља се извештај који се доставља и органу који обавља надзор над радом лица из става 3. овог члана.

Заштитник права детета, односно његов заменик је дужан да и након престанка функције чува као тајну податке до којих дође у вршењу своје функције.

Обавеза чувања тајне односи се и на запослене у стручној служби Заштитника права детета.

Члан 23.

Заштитник права детета прати извршавање обавеза Републике Србије које произилазе из Конвенције Уједињених нација о правима детета и других међународних докумената који се односе на заштиту дечјих права.

Члан 24.

Заштитник права детета упознаје и саветује децу о начину остваривања и заштите њихових права и интереса.

Заштитник права детета континуирано сарађује са децом, подстиче децу на изјашњавање и уважава њихово мишљење, иницира и учествује у јавним активностима усмереним на побољшање положаја деце и предлаже мере за повећање њиховог утицаја и партиципације у друштву.

Члан 25.

Заштитник права детета је овлашћен да предлаже предузимање мера за изградњу целовитог система заштите и промоције дечјих права, као и да

Члан 26.

Заштитник права детета је дужан да јавност редовно обавештава о стању дечјих права, као и о мерама које се предузимају за заштиту и побољшање положаја деце у друштву.

Члан 27.

Председник Републике, председник и чланови Владе, председник Скупштине, председник Уставног суда и функционери у органима управе дужни су да приме Заштитника права детета на његов захтев најкасније у року од 15 дана.

IV. ПОСТУПАК

Члан 28.

Заштитник права детета покреће поступак по притужби деце, грађана или по сопственој иницијативи.

Поред права на покретање и вођење поступка, Заштитник права детета има право да пружањем добрих услуга, посредовањем и давањем савета и мишљења о питањима из своје надлежности делује превентивно у циљу унапређења заштите дечјих права.

Члан 29.

Свако дете, односно свако физичко или правно лице које сматра да су актом, радњом или нечињењем органа управе повређена дечја права може да поднесе притужбу Заштитнику права детета.

У име детета притужбу Заштитнику права детета може поднети и његов родитељ, односно законски заступник.

У име правног лица притужбу Заштитнику права детета може поднети лице овлашћено за заступање тог правног лица.

Пре подношења притужбе подносилац је дужан да покуша да заштити права детета у одговарајућем правном поступку.

Заштитник права детета ће упутити подносиоца притужбе на покретање одговарајућег правног поступка, ако је такав поступак предвиђен, а неће покретати поступак док не буду исцрпљена сва правна средства.

Заштитник права детета дужан је да покрене поступак и пре него што су исцрпљена сва правна средства, кад је подносилац притужбе дете, ако би непокретањем поступка детету била нанета ненадокнадива штета или ако се притужба односи на заштиту од злостављања и занемаривања.

правила етичког понашања запослених у органима управе.

Заштитник права детета ће поступати и по анонимним притужбама.

Члан 30.

Притужба се подноси писмено или усмено и на подношење притужбе се не плаћа никаква такса, нити друга накнада.

Притужба се може поднети најкасније у року од пет година од извршене повреде права детета, односно последњег поступања, односно непоступања органа управе у вези са учињеном повредом права детета.

Члан 31.

Притужба садржи назив органа на чији се рад односи, опис повреде права, чињенице и доказе који поткрепљују притужбу, податке о томе која су правна средства искоришћена и податке о подносиоцу притужбе.

На захтев подносиоца притужбе, стручна лица у служби Заштитника права детета су дужна да му, без накнаде, пруже стручну помоћ у састављању притужбе.

Стручна лица у служби Заштитника права детета су дужна да о анонимној притужби сачине службену белешку.

Члан 32.

О покретању поступка Заштитник права детета обавештава подносиоца притужбе као и орган управе против којег је поднета притужба.

Орган управе је обавезан да одговори на све захтеве Заштитника права детета, као и да му достави све тражене информације, те да му омогући увид у списе у року који он одреди, а који не може бити краћи од 15 а дужи од 60 дана.

Заштитник права детета овлашћен је да не открије индентитет подносиоца притужбе.

Члан 33.

Ако орган управе против кога је поднета притужба сам отклони недостатке, Заштитник права детета ће о томе обавестити подносиоца притужбе и оставити му рок од 15 дана да се изјасни да ли је таквим поступком задовољан.

Члан 34.

Заштитник права детета поступа и по сопственој иницијативи када на основу сопственог сазнања или сазнања добијених из других извора, укључујући и анонимне притужбе, оцени да је актом, радњом или нечињењем органа управе дошло до повреде дечјих права.

Члан 35.

Заштитник права детета подноси Скупштини редован годишњи извештај у коме се наводе подаци о активностима у претходној години, као и предлози за побољшање положаја децјих права.

Извештај о раду за претходну годину се подноси најкасније до 15. марта текуће године и објављује у «Службеном гласнику Републике Србије», а доставља се и средствима јавног информисања.

У току године Заштитник права детета дужан је да подноси и посебне извештаје ако за тим постоји потреба.

Члан 36.

Заштитник права детета сарађује са омбудсманом аутономне покрајине и грађанским браниоцем (омбудсманом) у јединицама локалне самоуправе у којима је он установљен, као и са надлежним републичким и скупштинским службама, у циљу размене информација о уоченим проблемима и појавама у раду и поступању органа управе са становишта заштите и унапређења децјих права.

VI. ПРАВО НА ПЛАТУ

Члан 37.

Заштитник права детета има право на плату у висини плате председника Уставног суда, а заменик у висини плате судије Уставног суда.

VII. СРЕДСТВА ЗА РАД ЗАШТИТНИКА ПРАВА ДЕТЕТА

Члан 38.

Средства за рад Заштитника права детета обезбеђују се у буџету Републике.

Годишња средства за рад Заштитника права детета треба да буду довољна да омогуће његово делотворно и ефикасно остваривање функције, као и да буду у складу са макроекономском политиком Републике.

Члан 39.

За вршење стручних и административних послова образује се стручна служба Заштитника права детета.

Заштитник права детета доноси општи акт о организацији и систематизацији послова стручне службе, на који сагласност даје Скупштина.

Заштитник права детета доноси одлуку о пријему у радни однос запослених у стручној служби.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 40.

Скупштина ће изабрати Заштитника права детета у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Заштитник права детета ће поднети предлог за избор свог заменика у року од три месеца од дана ступања на дужност, а Скупштина ће изабрати заменика у року од два месеца од дана подношења предлога.

Члан 41.

Општи акт о организацији и систематизацији послова стручне службе Заштитник права детета ће донети у року од 60 дана од дана ступања на дужност.

Пријем запослених у стручну службу Заштитник права детета извршиће у року од 60 дана од дана ступања на снагу општег акта о организацији и систематизацији послова стручне службе.

Члан 42.

Влада ће, до ступања на снагу општег акта о организацији и систематизацији стручне службе Заштитника права детета, на предлог Заштитника права детета, обезбедити простор, средства и друге неопходне услове за почетак рада.

Члан 43.

Заштитник права детета неће поступати по случајевима насталим пре ступања на снагу овог закона.

Члан 44.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у «Службеном гласнику Републике Србије».